

AF VEXELMÆGLER
THIIS CHRISTOPHER BÜTZOW'S
EFTERLADTE PAPIRER

AF

G. BÜTZOW-ROHDE

Den første kristne vexelmægler i København THIIS CHRISTOPHER Bützow¹ efterlod sig ved sin død i 1835 forskellige haandskrevne optegnelser, som tilsyneladende var tænkt som begyndelsen til en selvbiografi.

Optegnelserne er indført i en gammel notitsbog, indbundet i et med tyndt stof betrukket bind, hvis for- og bagside er prydet med kønne, gamle perlebroderier, indrammet af en paaklistret, nu meget defekt guldagraman. Paa den indvendige side af bindet findes en hjemmelavet, indklistret evighedskalender.

Paa bogens første side, staar med Bützow's sirlige haandskrift:

„Denne lille Bog som blev mig foræret af min inderlig elskede

„Kone² paa min 34 Aars Fødselsdag den 10 September 1825

„vil jeg optegne de mærkeligste Tildragelser i mit Liv, mig selv

„til Erindring og for mine Børn til nyttig Underretning“

dernæst følger Bützow's egen beretning:

¹ Født i Starup præstegaard v/Kolding 10/9 1791, død i København 8/9 1835, søn af sognepræst i Starup HENRICH HENRICHSEN BÜTZOW (f. 1724, d. 1799) og hustru af andet ægteskab ANNA CHRISTINE SOMMER MATTHIASDATTER STEENBERG (f. 1758, d. 1818).

² CHRISTIANE ELISABETH SCHØNE (SCHØNE), f. Nykøbing F. 26/12 1801, død København 22/5 1874, datter af urmager JOHAN DANIEL SCHØNE (f. 1759, d. 1804) og hustru ANNA MARGARETHA GIANELLI (f. 1769, d. 1856).

„I Aaret 1791 den 10 September er jeg født i Starup Præstegaard ved Kolding i Jylland. Min Fader var Sognepræst i Starup og hed HENRICH BÜTZOW, min Moder hed KIRSTINE født STEENBERG¹. Aaret 1799 i August Maaned døde min Fader, jeg var den Gang 8 Aar, jeg forblev i Præstegaarden indtil der var afholdt Avktion over alt min Fader tilhørende, som skete i Vinterens Løb.

Om Foraaret derpaa, i Aar 1800, tog en gammel Degn i Sognet mig til sig ved Navn JERLEW, om det var af Venskab for min salig Fader eller hvad anden Grund, det ved jeg ikke. I den Tid, jeg var hos denne Mand, fik jeg Feberen, som ikkun rystede mig nogle Dage men blev fordreven ved et Husraad, og som jeg indtil denne Stund, da jeg nedskriver disse Linier, er bleven befriet for. Samme Aar maatte jeg forlade denne Mand og kom til en Onkel paa min Moders Side, Provst STEENBERG², Sognepræst i Gaverslund en Milsvej fra Vejle. Her var jeg nogen Tid hos ham, men nu skulde der tænkes paa, at jeg lærte noget, jeg kunde den Gang i mit tiende Aar næppe læse i en Bog, meget mindre at skrive og regne.

Der kunde ikke tænkes paa at opofre noget paa mig, eftersom der næsten ikke var bleven noget tilovers, efter at Gælden var betalt efter sal. Fader, min hele Arv efter min Fader var omtrent 150 Rdl., der var altsaa ikke noget at opdrage mig for. Min Onkel satte mig i en Landsbyskole i en By, som hed Andkjer hos en Skolelærer ved Navn JENS JENSEN LANGKJER for den meget billige Betaling af 24 Rdl. om Aaret, herfor skulde jeg nyde Kost, Logie og Lærdom. Da der var saa lidt at tage af, var der næppe en Bondedreng i hele Sognet saa slet klædt som jeg. Hos denne Mand var jeg fra November Maaned 1800 til Medio Maj 1804. Hos ham havde jeg det baade ondt og godt, om Sommeren maatte jeg passe hans Kreaturer i Marken, og alligevel maatte jeg lære mine Lektier, om Vinteren maatte jeg, saasart jeg havde lært noget, være ham behjælpelig med at overhøre Børnene i Skolen, og naar de var gaaet af samme, som var noget over Hundrede Børn, maatte jeg tage fat paa at læse og regne, som jeg den Gang fandt var meget uretfærdigt, og jeg havde heller næsten ingen Fritid. Men jeg takker ham endnu den Dag i Dag, han gjorde hvad der stod i hans Magt, for i den korte Tid jeg var hos ham, at han lærte mig

¹ Moderen omtaltes aldrig af Bützow, ved skiftet efter faderen, betegnes enken ifl. Brusk herreds gejstlige skifteprotokol som „den afdødes paa Sindet skrøbelige Enke“.

² Sognepræst i Gaverslund HANS ALLERUP STEENBERG (f. 1745, d. 1820) var broder til Bützow's moder.

taalelig at skrive, fuldkommen at regne og indprente i mit unge Hjerter Religionens Sandheder, som ofte har bevaret mig for Fristelse i mine øvrige Dage. I den Tid, jeg var hos ham, havde jeg de naturlige Kopper, just i de Dage da Slaget stod ved Kjøbenhavn den 2. April 1801, ligeledes havde jeg ogsaa Mæslingerne en kort Tid efter.

Nu skulde der tænkes paa, at jeg kom i en Stilling, hvor jeg kunde ernære mig selv, jeg var den Gang omtrent 13 Aar, jeg havde megen Lyst til Snedkerprofessionen, men man spurgte mig ikke om, hvortil jeg havde Lyst. En Urtekræmmer i Kjøbenhavn havde en Søster, som tjente paa en Herregaard i Nærheden, hvor jeg var, havde skrevet hende til, at han ønskede en Dreng af skikkelige Forældre i Lære, og da Tilfældet bragte mig derud paa Herregaarden i Ærinde for Langkjers Kone, gefaldt jeg denne Pige, og uden egentlig at spørge mig, om jeg havde Lyst til Handelen, hvorom jeg ikke havde den mindste Begreb, fandt min Onkel Provst Steenberg det ret antageligt, saa meget mere som Urtekræmmeren havde forpligtet sig til at klæde mig, hvorfor jeg skulde staa 7 Aar i Lære og $\frac{1}{2}$ Aar paa Prøve.

Jeg blev da expederet saa snart som muligt, ja endog før jeg blev konfirmeret, man ekviperede mig saa godt som Omstændighederne tillod det, og saaledes ankom jeg til Kjøbenhavn d. 28 Maj 1804 en Søndag Aften tilsøs til min bestemte Principal Urtekræmmer ØRBEK. Min Onkels Kone¹, uagtet hun ikkuns var gift med min Moders Broder, sørgede for, at jeg erholdt en god Madkurv paa Rejsen, samt sørgede for, saa meget som det stod til hende, medens jeg var hos Skolelærer Langkjer, saa vel som da jeg skulde til Kjøbenhavn, at jeg erholdt de fornødne Klæder. Hun græd, da jeg forlod hende, for nu kom jeg blandt vildfremmede Mennesker, var baade fader- og moderløs, jeg kan ikke forbigaa at yde hende min inderligste tak.

Jeg var ligesom forstenet, da jeg kom til Kjøbenhavn, jeg havde blot nogle Gange været i Vejle og Frederits, som jeg den Gang antog vare meget store Stæder, jeg kunde næsten ikke tro mig selv, at Kjøbenhavn var saa stor. Min Principal forlangte, da jeg et Par Dage havde været hos ham, at besøge hans Byærinder, var jeg saa uheldig et Par Gange at gaa vild, saa jeg næsten aldrig havde fundet hjem. I Begyndelsen var jeg meget utilfreds med, at jeg var kommen til Handelen, fordi man ofte forlangte, at jeg i mine Handlinger skulde foretage mig noget, som stred mod min Overbevisning. Hos denne

¹ OLIVIA STEENBERG, født BANG (f. 1759, d. 1841).

Mand var jeg til det frygtelige Bombardement, som overgik Kjøbenhavn i Aaret 1807 i September Maaned. Gaarden, hvori min Principal boede, laa i Skindergade No. 15 lige for Klosterstræde, blev i den Anledning brændt.

Jeg reddede den Gang ikke andet, end det, jeg gik og stod i, og en Cifferbog, som jeg havde faaet, medens jeg var i Jylland hos Langkjer, men uagtet al den Uheld var jeg glad, at jeg havde reddet Livet og ikke var bleven lemlæstet. Ingen kan gøre sig noget Begreb om et Bombardement, undtagen den som har prøbet samme. Man kastede Bomber ind fra alle Kanter, Byen var paa flere Steder antændt, og ingen Steder var man sikker paa sit Liv. Gud bevare Kjøbenhavn nogensinde at komme i dette Tilfælde mere.

Da alting var brændt for min Principal, kunde han ikke længere fortsætte Handelen. Jeg maatte da se mig om efter en anden for at blive udlært, jeg kom til en Urtekræmmer paa Christianshavn paa Hjørnet af lille Kongensgade og St. Anegaden i Oktober Maaned samme Aar. Endnu var jeg ikke konfirmeret men havde i Sommerens Løb gaaet hos Stiftsprovst CLAUSEN, men han gjorde en Rejse i Familieanliggender til Holsten, og imens han var der, kom Englænderne og bombarderede Kjøbenhavn, saa han ikke kunde komme saa betids hjem for at konfirmere sine Konfirmander. Han erholdt derfor Tilladelse at holde Konfirmation i Januar Maaned, jeg blev altsaa konfirmeret i Januar Maaned 1808 i runde Kirke.

Hos denne Mand, som hed P. T. HANSEN, blev jeg Urtekræmmer-Svend, som efter min Kontrakt skete til Michelsdag 1811, jeg blev endnu et Aar hos ham til November 1812, i hvilket Aar jeg skulde have 100 Rd. DC. i Løn.

Hos denne Mand lærte jeg ikke meget af Handelen, han havde slet ingen Interesse for samme men holdt mere af at forfærdige Møbler, gøre Fuglebure og sy Sko. Nu var jeg Svend og havde næsten ingen Ting lært, og da min Principal ikke havde Raad til at holde Svend, blev det mig betydet, at jeg skulde søge mig Emploi, men til jeg erholdt en, kunde jeg blive hos ham. Da dette ikke var mig behageligt af Naade og Barmhertighed at være hos nogen, var jeg ikke hos ham længere end til November 1812, til hvilken Tid jeg erholdt Tjeneste hos en Grosserer af den mosaiske Trosbekendelse ved Navn ISRAEL JACOB MUZELIUS. Hos ham var jeg baade Pakhusforvalter og Kontorist, og da han til sin Tid var en af de største Spekulanter, var der meget at bestille. Man kan gøre sig et Begreb om Spekulationernes Farlighed i den Tid, paa en Tid af 4 Maaneder steg f. Ex. Kaffen fra

6 Sk. til 34 Sk. og faldt igen, da Freden blev sluttet i Aaret 1814, til 8 Sk. At der var mange Mennesker som i denne Tid i et meget kort Tidsrum fra meget rige Folk blev meget fattige maa kunne indses.“

Hermed slutter dette manuskript, der paa grund af Bützow's altfor tidlige død i 1835 langtfra blev fuldført, men nogle kortfattede oplysninger kan danne en fortsættelse af hans egen livsberetning og bidrage til at give et billede af ham, hans liv og hans forretning.

Efter kun et par aars ansættelse hos Muzelii etablerede Bützow sig, i en alder af 25 aar, som vexelmægler i Kannikestræde i København.

Tre aar senere, ²⁴/₁₂ 1819 giftede han sig med den 18aarige CHRISTIANE ELISABETH SCHIØNE (født Nykøbing F. ²⁶/₁₂ 1801, datter af urmager JOHAN DANIEL SCHØNE og hustru ANNA MARGARETHA GIANELLI).

Forretningen maatte i begyndelsen oparbejdes ved strengt og intensivt arbejde og driftsomkostningerne indskrænkes til det mindst mulige, den første tid holdtes derfor kontoret i den ene ende af et stort 4 fags værelse, hvor forretningsfolk gik ud og ind, medens familien opholdt sig i den anden ende af stuen.

Forretningen gik hurtigt fremad, og da familien samtidig forøgedes, var det nødvendigt at søge bedre lokaleforhold, og han flyttede da til Gammel Strand no. 8 hos spækhøker Seid, senere til no. 11 hos urtekræmmer Salomonsen.

I 1829 købte Bützow gaarden no. 263 ved Holmens Kanal (omtrent hvor Handelsbanken nu ligger) og her indrettedes en rummelig og smuk lejlighed med mange værelser, ejendommen gik helt igennem til Reverentsgade, det nuværende Laxegade.

I Sommeren 1835 fik Bützow pludselig, uden forudgaaende sygdom, et slagtilfælde og han døde efter en maanedes haabløs sygdom, efterladende sig enke og 8 børn¹.

¹ EMMA HENRIETTE	f. 1821, d. 1892 ugift.
WILLIAM HENRIK JULIUS	f. 1823, d. 1866 g. m. Ida Hagen.
CLARA EMILIE CONSTANCE	f. 1824, d. 1917 g. m. grosserer G. A. Hoffmann.
CAMILLA AUGUSTA	f. 1826, d. 1905 g. m. sognepræst Theodor Rohde.
VILHELMINE AMALIE	f. 1828, d. 1903 g. m. professor O. D. Ottesen.
LAURA	f. 1829, d. 1831.
HARALD	f. 1830, d. 1830.
LAURA JOSEPHINE	f. 1833, d. 1899 ugift.
ALVILDA NATHALIA	f. 1834, d. 1905 ugift.
THIS CHRISTOPHER	f. 1835, d. 1836.

Se iøvrigt G. Bützow-Rohde: Ahnetavle for tre Søskende Bützow-Rohde, Hellerup 1942.

Bützow, der begravedes paa Assistens kirkegaard, i gravstedet overfor indgangen fra Kapelvej¹, efterlod sig et smukt eftermæle, idet han karakteriseredes som en mand med et mildt og elskværdigt væsen og i omtale nævntes hans godgørenhed og hans ubestikkelige retskaffenhed, en dyd, der navnlig i hans branche var ret sjælden paa daværende tidspunkt.

Skønt Bützow kun havde drevet selvstændig forretning i knapt 20 aar, var det dog lykkedes ham at efterlade enken en formue, hvis renter tillod hende at føre en i økonomisk henseende sorgfri og uafhængig tilværelse, saaledes at hun kunde give sine mange børn, en efter datidens forhold standsmæssig og passende opdragelse.

Den ældste søn WILLIAM (senere etableret som selvstændig vexamægler) var kun 12 aar gammel, da faderen døde, han kunde saaledes ikke overtage forretningen, denne blev derfor overdraget til Bützow's kontorister ANDREAS BECHGAARD og HANS CHR. AGGERSBORG, som i fællesskab fortsatte under firmanavn: Bechgaard & Aggersborg.

Bützow havde et efter datidens forhold smukt og særpræget hjem med mange kønne møbler, en del sølvtoj samt nogle familieportrætter, en del af disse ting var efterhaanden gaaet i arv til en datterdatter enkefru MARENJOHANNE SOETMANN, født HOFFMANN², hvis hjem paa Maglekildevej blev fuldkommen tilintetgjort ved ulykken i forbindelse med luftbombardementet paa København d. 21. marts 1945, herved mistedes ogsaa forskellige familieoptegnelser, der yderligere kunde have suppleret denne levnedsskildring, dog eksisterer en afskrift af en af Bützow's yngste datter ALVILDA NATHALIA nedskreven beretning om hjemmets fortsættelse efter faderens død³, den bærer vidne om livet, som det levedes i et velstillet, borgerligt hjem i forrige aarhundrede, og den giver et indtryk af hele milieuet og tidsaanden, et lille stykke københavnsk kulturhistorie, som det imidlertid vil føre for vidt her at komme nærmere ind paa.

¹ I samme gravsted er begravet en fætter til Bützow, professor, dr. phil. ERASMUS GEORG FOG THUNE (f. 1765, d. 1829).

² Enke efter boghandler HILMAR SOETMANN og datter af grosserer GOTTFRIED ANTON HOFFMANN og hustru CLARA EMILIE CONSTANCE BÜTZOW.

³ Se: G. Bützow-Rohde: „Det Bützow'ske hjem på Nytorv“ Hellerup 1950.